

WILLA POLONIA BUSKA GALERIA SZTUKI

Przebudowa oraz restauracja budynku Galerii Sztuki „Zielona” w Busku-Zdroju zrealizowana była w ramach projektu **„Rozwój społeczno-gospodarczy, fizyczny i przestrzenny miasta Busko-Zdrój poprzez działania rewitalizacyjne”** Współfinansowanym z **Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego** w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 - działanie 6.5 „Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich”

Przedmiotem zadania była rozbudowa i przebudowa Willi Polonia zabytkowego budynku usługowego o funkcji Galerii Sztuki „Zielona” i Muzeum Ziemi Buskiej przy ul. Mickiewicza i ul. St. Batorego w Busku-Zdroju. Modernizacja obiektu miała na celu dostosowanie budynku do obowiązujących przepisów, w szczególności w zakresie: wymagań ochrony przeciwpożarowej, warunków sanitarno-higienicznych, bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony cieplnej budynku. W wyniku realizacji projektu Galeria Sztuki „Zielona” będzie obiektem lepiej przystosowanym do pełnienia funkcji kulturalnych, zniesione zostaną również bariery architektoniczne budynku. Dzięki rozbudowie galeria stanie się jednym z najważniejszych ośrodków życia kulturalnego w gminie. Przewidziane projektem działania inwestycyjne zakładały utrzymanie historycznej formy obiektu oraz jego dotychczasowe przeznaczenie.

CHARAKTERYSTYKA

Galeria Sztuki „Zielona” to XIX wieczny budynek znajdujący się w zasobach gminy Busko-Zdrój. Wpisany jest do Gminnej Ewidencji Zabytków jako „dom w zespole dawnego domu lekarza” i „oficyna w zespole dawnego domu lekarza”. Powierzchnia dwukondygnacyjnego budynku wynosi ok. 200 m², a jego stan techniczny uznano za zły, w związku z czym poddany został gruntownej renowacji. Od 1990 r. znajduje się w nim Izba Zbiorów Regionalnych – Muzeum Buskie. W obiekcie funkcjonuje również siedziba Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego oddział Busko-Zdrój. Poddasze stanowi zespół pomieszczeń użytkowanych jako sale ekspozycji muzealnych zbiorów Muzeum Ziemi Buskiej. Galeria pełnić będzie ważne funkcje kulturalne, edukacyjne i społeczne – podczas trwania wystaw prowadzone będą zajęcia z uczniami szkół podstawowych i średnich oraz warsztaty twórcze, przy organizacji których współpracuje z Buskim Samorządowym Centrum Kultury, kieleckimi okręgami Związku Polskich Artystów Plastyków, Związku Polskich Artystów Rzeźbiarzy, Związku Polskich Artystów Fotografików oraz z Polskim Stowarzyszeniem Edukacji Plastycznej. W wyniku realizacji projektu Willa Polonia stała się doskonale przystosowanym obiektem do pełnienia funkcji kulturalnych, zniesione bariery architektoniczne budynku przyczyniły się do tego, że mogą korzystać z niego osoby z niepełnosprawnością. Dzięki rozbudowie obiekt stanie się jednym z najważniejszych ośrodków życia kulturalnego w gminie. Ponadto działania inwestycyjne zrealizowane zostały w taki sposób, że utrzymano historyczną formę obiektu oraz jego dotychczasowe przeznaczenie. W celu utworzenia nowej powierzchni obiekt został rozbudowany. Przebudowano wewnętrzny układ funkcjonalny kondygnacji parteru budynku pełniące funkcję ekspozycyjno-administracyjną i pomocniczą (techniczną) oraz układ funkcjonalny kondygnacji poddasza do funkcji ekspozycyjno-muzealniczej. Pawilon będzie pełnił również funkcję hallu, foyer dzięki czemu uzupełnił powierzchnię ekspozycyjną. Dodatkowo konstrukcja i pokrycie dachu ze względu na stan techniczny został odbudowany w niezmienionej formie.

W 1905 roku pierwszy właściciel willi dr Julian Majkowski sprzedał nieruchomość innemu lekarzowi zdrojowemu doktorowi Antoniemu Sulimierskiemu a ten z kolei doktorowi Leopoldowi Byrkowskiemu.

Leopold Byrkowski na łożu śmierci” w dniu 10 czerwca 1938 roku w obecności notariusza

i czterech świadków sporządził publiczny testament, w którym postanowił o przekazaniu nieruchomości jako darowizny na rzecz „Bratniej Pomocy” działającej przy Wydziale Lekarskim Uniwersytetu im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie. Darowizna służyć miała utworzeniu wieczystego kapitału, z którego odsetki przeznaczane miały być na wpisy dla studentów medycyny – chrześcijan. Wraz z wybuchem II wojny światowej budynek zajęły okupacyjne władze hitlerowskie. Niemcy umieścili tu posterunek policji bezpieczeństwa (Sicherheitspolizei) oraz Sąd Specjalny (Sondergericht). Funkcję szefa tych instytucji pełnił Hans Peters , krwawy kat miasta i powiatu buskiego, który został zabity w wyniku zamachu, zorganizowanego przez polskich partyzantów. W okresie II wojny światowej w salach na piętrze budynku prowadzono przesłuchania aresztowanych, często z zastosowaniem okrutnych tortur. W piwnicach willi natomiast, urządzono areszt, gdzie osadzano zarówno aresztowanych jak i skazanych, głównie członków ugrupowań konspiracyjnych. Skazanych plutony egzekucyjne wywoziły do odległego o około 5 kilometrów od Buska Lasu Weleckiego, gdzie dokonywano rozstrzeliwań. Ocenia się, że straciło tam życie 600 – 800 Polaków, z których większość dowieziono z aresztu w willi „Polonia”. Na przylegającym do aresztu podwórzu, hitlerowcy umieścili klatki ze specjalnie wytresowanymi psami, które rozszarpały ciała żywych jeszcze, zmaltretowanych aresztantów. Po zakończeniu wojny budynek został całkowicie wyeksploatowany przez urzędy i instytucje, które w nim kolejno rezydowały. W latach 1945 – 80 miały tu swoje siedziby : komitet miejski Polskiej Partii Robotniczej, biura Zarządu Powiatowego Związku Młodzieży Polskiej, Pogotowie Ratunkowe, Izba Porodowa, dyrekcja Zakładów Przemysłu Gumowego i Biblioteka Publiczna. W 1980 roku stan techniczny obiektu kwalifikował go jedynie do rozbiórki. Zapobiegły temu działania Komitetu Ochrony Pomników Walki i Męczeństwa oraz środowisko kombatantów Armii Krajowej w Busku a także specjalnie utworzona Komisja Społeczna. W latach 1980 – 89 przeprowadzony został kapitalny remont willi a władze miasta i gminy Busko Zdrój zaakceptowały projekt utworzenia tu Galerii Biura Wystaw Artystycznych o nazwie „Zielona” oraz Muzeum Ziemi Buskiej.